

De Maaskèntj

Wonen aan de Maaskèntj is Wonen langs de Maas in een fraai natuurgebied met veel rust en recreatieve mogelijkheden.

Bezoekers van de dorpen langs de Maas zoals Elsloo, Meers, Urmond en Berg aan de Maas hebben soms de indruk dat de dorpen zijn opgelost in nieuwe wijken zoals dat in verstedelijkt gebied ook is gebeurd. Echter deze dorpen hebben een toegangsdeur tot het mooie, natuurrijke, historische gebied, de Maaskèntj genoemd.

Wat men in eerste instantie, gezien de verstedelijking, ook niet in de dorpen verwacht is een ongrijpbaar en moeilijk te beschrijven iets, namelijk het eigen karakter van de Maaskant. Ondanks de forse groei heeft zich namelijk de specifieke eeuwenoude dorpscultuur en het dialect tot op de dag van vandaag weten te handhaven. Dit niet alleen in de historische kernen, maar verspreid over nagenoeg alle wijken en door alle lagen van de bevolking.

De Maaskant / Maaskèntj

De naam Maaskant heeft altijd bestaan. Deze komt waarschijnlijk van een typisch Limburgse zegswijze. Limburgers spreken nl. vaak over 'hij komt van de kanten van ....'. Zo duidt men in het noordelijk deel van Zuid-Limburg de Maasdorpen aan met "aan de kanten van de Maas" kortweg "Maaskant" in het dialect "Maaskèntj". De naam Maaskant is niet uniek maar wordt voor verschillende streken langs de Maas gebruikt van Eijsden tot Hoek van Holland. Er is echter maar één "Maaskèntj".

Het dialect dat in de Maaskant wordt gesproken is te verdelen in 2 gebieden, een noordelijk en een zuidelijk deel. In het zuidelijk gedeelte van de Maaskant vind men een gelijkkluidend dialect, waarbij de uitspraak van de a-klank het meest naar voren springt, deze wordt als – è – uitgesproken. Het bekende rijmpje : "Aan de kèntj van 't lèndj, steit ein mènjel mit sèndj" illustreert dit. In andere dorpen nog geen drie kilometer uit de Maaskant spreekt men de – a - uit. "Aan de kantj van ut landj steit ein mangel mit sandj". Ook de "r" rolt stevig in onze dorpen, doch dat gebeurt ook noordelijker.

Het is echter niet alleen het dialect, maar zeker ook de

mentaliteit, het karakter en de gebruiken die de Maaskanters onderscheiden van anderen. De oriëntatie op het Maasdal (beide oevers) speelt hierin een grote rol. In het verleden was het leggen van sociale contacten met bewoners aan de andere oever van de Maas geen belemmering. Vanaf Elsloo tot Obbicht lagen voor WO II, 7 veren. Vele gezinnen hebben vaak wortels uit beide maasoevers. In de jaren twintig was het bier in België de helft goedkoper en dat lokte bewoners de rivier over.

Omdat de meeste inwoners niet konden rondkomen van hun eigen (boeren)bedrijf werkten ze vaak ook nog als schipper(sknecht), lijndrijver, visser, mandenmaker, bouwvakker, sigarendraaijer, en vaak ook als smokkelaar. In Berg aan de Maas was men gespecialiseerd in het vlechten van "wannen" (grote platte mand). De Bergse familienaam Wenmakers is daar van afkomstig.

Door de economische recessie en het graven van de Zuid Willemvaart liep de maasvaart toendertijd sterk terug. Daarnaast werd goedkoper graan geïmporteerd uit Amerika en Rusland waardoor een grote landbouwcrisis ontstond. De gezinnen hadden het zwaar om rond te komen. De Maaskanters gingen echter koppig door en zochten naar nieuwe wegen, vandaar dat het volk ook wel de "stiefköppige maaskèntjers" worden genoemd. De Maaskanters waren echter sterk verbonden met hun streek en kozen ervoor om toch hier te blijven wonen. Men kon in Duitsland te gaan werken als 'brikkebekker', dit was seizoenswerk en dat was goed te combineren met de landbouwwerkzaamheden. Na de eerste wereldoorlog was er geen geld meer te verdienen voor de brikkebekker. Inmiddels was de mijnindustrie op gang gekomen en werkten velen in de mijn, in beginsel in de Hendrik en Emma in Brunssum/Hoensbroek en later dichterbij huis, op de Maurits in Geleen.

Menigeen vulde zijn inkomsten aan met smokkelen, soms met kleine waar maar vaak ook met grote partijen. Men hielp elkaar hierbij door op de wacht te staan, overdag seinde men door het fluiten op de vingers en 's avonds met zaklampen. Vaak ging het goed, maar soms liep het mis en werd de smokkelwaar in beslag genomen en kreeg men een procesverbaal. Bron: www.elsloo.info

Feestelijke Opening De Kooypoort

Na een voorspoedige bouw is De Kooypoort begin juli 2011 opgeleverd aan de woningstichting.

Aansluitend zijn de keukens in de appartementen geplaatst en is op vrijdag 5 augustus voor de toekomstige bewoners een open dag georganiseerd. De eerste bewoners hebben, eerder dan verwacht in de week van 15 augustus jl., de sleutel van hun nieuwe appartement aan het Julianakanaal in ontvangst genomen. Maar niet alleen konden de woningen eerder worden betrokken, het waren er ook meer dan verwacht. Per 1 september jl. waren 62 van de 63 woningen verhuurd. Dat is voor de woningstichting een meevaller omdat de eerste maanden iets meer huurpenningen binnenkomen dan verwacht. In de huidige markt is het uitzonderlijk dat een complex bij oplevering nagenoeg compleet is verhuurd. De woningmarkt zit nu eenmaal in een dip, dat geldt zowel voor koop- als voor huurwoningen. Er zijn drie redenen waarom de appartementen desondanks snel zijn verhuurd. De eerste reden is dat het woningaanbod niet evenwichtig is. Bij de toenemende vergrijzing is er een tekort aan geschikte woningen. Als er woningen voor ouderen beschikbaar komen, zijn die erg in trek. De

tweede reden is het feit dat stagnerende ontwikkelingen op andere plaatsen in de regio een rol spelen. Die ontwikkelingen hebben hun weerslag op het woningaanbod in de Westelijke Mijnstreek en veel mensen wijken nu uit naar Urmond. Grofweg één derde van de bewoners van Kooypoort komt uit Urmond of Berg aan de Maas, de andere bewoners komen van elders. De derde reden is dat Urmond populair is als woonplaats. Mensen willen er graag wonen, soms doordat ze heel oude banden hebben met het dorp. Maar mensen zijn ook overstag gegaan toen ze de Kooypoort eenmaal zagen. Wonen aan het water blijft nu eenmaal razend populair.

De ruimten voor fysiotherapie, bibliotheek en het wijksteunpunt van Vivantes zijn al op 1 augustus 2011 in gebruik genomen. Op 2 september 2011 is De Kooypoort op een feestelijke wijze officieel geopend. De opening had het thema 'Toekomstdromen': in een tijd waarin vergrijzing soms als een donkere wolk boven ons lijkt te hangen, laten zien dat ouderenzorg mensen nieuwe perspectieven kan bieden. Dat er weer ruimte komt voor interesses en activiteiten die misschien de laatste tijd uit beeld waren. Dat bewoners kunnen genieten en volop in het leven staan. Op deze dag was de modelwoning opengesteld voor genodigden en bezoekers. Op het 'feest' plein zijn allerlei activiteiten geweest zoals een informatieve markt, straattheater, modeshow, demonstratie meer bewegen voor ouderen en enkele muziekovertredens. Wij kijken terug op een zeer geslaagde dag en vertrouwen erop dat de nieuwe bewoners zich snel thuis zullen voelen in De Kooypoort.

‘De Kooypoort’ is een afgeleide van...

Hiervoor moeten we teruggaan in de geschiedenis van Urmond.

De plaatsnaam Urmond komt in de archieven als eerste voor in 1153 onder de naam Ouermunte, hierna is de benaming velen malen anders geschreven. In een besluit van 1166 treffen we Urmond aan onder de naam “Overmunthe juxta Mosam”, of aan Urmond rond 1300 stadsrechten zijn verleend is nog altijd een vraagteken, wel werd er later gesproken van de versterkte Gulikse Vrijstadt Urmond. In 1794 kwamen Urmond en Berg, na bijna vier eeuwen tot het Hertogdom Gulik te hebben behoord, onder Franse heerschappij. Het grondgebied was in die tijd tot aan de definitieve grensregeling in 1843 met het Koninkrijk België veel groter. De drie kerkdorpen, Overmunthe, Berg en Guttecoven alsmede de twee woonwijken Nattenhoven en Molenveld behoorden zowel staatskundig als kerkelijk juridisch bij elkaar. Het staat wel vast dat Urmond zijn verheffing tot stad (omstreeks 1300) te danken heeft gehad aan zijn betekenis als haven en handelsplaats. De haven was bekend als een van de veiligste en was zeer belangrijk voor het hertogdom Gulik.

Omstreeks 1850 is het verval van de haven begonnen.

Na 1300 is men begonnen met de versterking van Urmond door het bouwen van wallen. Alleen de noord- en de oostzijde waren omwald. Aan de noordzijde bestond de versterking uit een steile terraswand, evenals de zuidzijde. De westzijde werd versterkt door de Maas. Binnen deze versterking kon de Maashandel zich veilig ontwikkelen. In de verdedigingswerken waren vier toegangspoorten tot de stad gebouwd, met bovendien nog vijf rondelen (uitgebouwde versterkte punten) van waaruit de wal verdedigd kon worden. Deze rondelen waren vanaf de 14de eeuw voorzien van kanonnen. De vier ingangspoorten tot de stad waren uit mergelblokken opgebouwd en leken op de poorten van het Duitse stadje Gangelt. De benamingen waren “De Bergerpoort” (Clein Portien), “De Voncepoort”, “De Steinderpoort” en “De Kooypoort” (Koepoort) Deze laatste, De Kooypoort, was een zeer belangrijke toegangspoort. Deze was gelegen in de huidige Brugstraat tegen de oprit van de brug, voor de boerderij

van Hendrix. De Brugstraat en de Mauritslaan hadden voor het graven van het Julianakanaal (omstreeks 1935) de naam Koestraat, waarin de Kooypoort was gelegen. (Veel mensen van Urmond zeggen nu nog de Auw-Koostroat).

De Kooypoort gaf toegang tot de Graetheide, vroeger een onverdeeld gebied en behoorde aan 14 omliggende plaatsen, het werd gebruikt om het vee te laten grazen en om deze plaatsen te voorzien van hout. Elk dorp in de omgeving had vroeger een Koe- of Veestraat en die liepen allen naar de Graetheide. Het waren belangrijke wegen, omdat veel mensen van vee en landbouw moesten leven. Ook hout was belangrijk uit het Graetbos; dit werd gebruikt voor woningbouw en brandhout. Vlak buiten de wal mocht niet gebouwd worden, omdat dit de verdediging zou belemmeren. In 1849 werd voor het eerst buiten de omwalling gebouwd. Gerard Bours bouwde een huis 40 meter ten oosten van de Kooypoort, ongeveer op de grond waar nu de nieuwe gebouwen staan. Hierdoor moest hij aan de stad een belasting betalen waarvan de burgers binnen de poorten vrijgesteld waren.

De Kooypoort is als laatste poort in 1856 door inwoner Kitzen afgebroken, hij had deze gekocht van de gemeente voor 37 gulden.

Bezoek ook eens onze vernieuwde website: www.wsurmond.nl

Tips voor een 'gezonde' nachtrust

We brengen ongeveer één derde deel van ons leven door in de slaapkamer. Zo kunnen we tot rust komen en nieuwe energie opdoen. Tocht en vervuiling van de lucht binnenshuis kunnen echter roet in het eten gooien. Hier leest u wat u kunt doen om een 'gezonde' nachtrust te bevorderen.

De lucht in uw woning raakt vervuild doordat vocht en schadelijke stoffen zich ophopen. Vervuiling van de lucht in huis ontstaat onder meer doordat de bewoners kooldioxide uitademen, maar ook bijvoorbeeld door aanwezige huisdieren, vuilnisbakken en koken. Ook vocht kan een belangrijke bron van vervuiling zijn. Dit vocht is niet alleen afkomstig van uw eigen ademhaling en zweet, maar ook van uw huisdieren en planten, tandenpoetsen, een bad nemen en douchen. Te veel vocht kan zorgen voor mijtgroei en schimmelvorming en dát kan leiden tot gezondheidsklachten, zoals benauwdheid, hoesten, hoofdpijn, slijmvorming of chronische neusverkoudheid.

Als u woont in de Kooypoort of in Muntherveste is uw appartement uitgerust met een zogenaamde Warmte-Terugwin ventilatiesysteem (WTW). Dit systeem zorgt ervoor dat de lucht in uw woning voortdurend wordt gereinigd. Verreweg de meeste woningen hebben jammer genoeg geen WTW-installatie.

Ventileren

Dan is het dus belangrijk om de slaapkamer 24 uur per dag te ventileren. Alhoewel het lijkt of het goed luchten van de slaapkamer (door de ramen korte tijd open te zetten) ook zorgt voor een goed slaapkamerklimaat, is dat toch niet zo. Na een half uur is de frisse lucht weer verdwenen en kunnen vocht en schadelijke stoffen zich weer in de woning ophopen. Een goede tochtvrije ventilatie kunt u realiseren door de ventilatieroosters 24 uur per dag open te laten staan ('s nachts eventueel half open). Het is wel belangrijk dat gordijnen de luchtstroming niet hinderen.

Stofzuigen

Ook onder het bed en het matras moet goed worden geventileerd. Een matras neemt veel lichaamsvocht op en moet overdag weer goed kunnen drogen. Lucht een matras bij voorkeur wekelijks. U kunt het matras uiteraard ook af en toe laten reinigen of zelf met de stofzuiger onderhanden nemen. Stofzuig ook de slaapkamer grondig, in ieder geval een keer per week.

Woningstichting Urmond

Kerkstraat 16B
6129 BN Urmond
Telefoon: 046-4332002
Fax: 046-4334419
E-mail: info@wsurmond.nl
Website: www.wsurmond.nl

Spreekuur

Elke vrijdag van 10.00 uur tot 12.00 uur, u kunt zonder afspraak bij ons terecht met uw vragen. Voor een andere dag of tijdstip kunt u een afspraak maken.

Smakelijk eten!

Limburgse verse koude schotel

ca. 10-15 personen

Ingrediënten

2,5 kilo vastkokende aardappelen
1 kilo soepvlees
2 runderbouillontabletten
1 pot zilveruitjes (zoet-zuur)
1 pot augurken (zoet-zuur)
1 blik erwten en wortelen
1 pot mayonaise
zout/peper

Bereiding

Soepvlees met koud water en bouillonblokjes opzetten en op laag vuur gaar laten trekken.
Aardappels schillen, in kleinere stukken snijden en in ruim water gaar koken.
Zilveruitjes en augurken in kleine stukjes snijden.
Als de aardappelen gaar zijn deze in hele kleine blokjes snijden en goed laten afkoelen.
Het gare soepvlees af laten koelen en met de handen tot draadjes fijn plukken.
In een grote kom de aardappelen, het soepvlees, zilveruien, augurkjes en erwten en wortelen mengen.
Een scheutje van het augurkenvocht erbij doen.
De hoeveelheid mayonaise zelf bepalen, als de aardappelen veel mayonaise absorberen wat meer erbij doen, meestal bijna een hele pot.
Alles goed door elkaar mengen en op smaak brengen met zout en peper.
Proeven en eventueel naar smaak nog wat augurkenvocht toevoegen.
Minimaal een nacht in een afgedekte kom in de koelkast laten staan. Daarna nog eens proeven en eventueel nog wat peper/zout, mayo of augurkenvocht toevoegen.

Colofon

Dit informatiebulletin is een uitgave van Woningstichting Urmond en verschijnt drie keer per jaar voor de huurders en externe relaties van de woningstichting.
Redactie: Gertie Paulissen-Houben, Ellen van der Werf-Wijnands
Fotografie: Joost Milde, Koen van der Werf
Ontwerp: Buro Marcel van der Heyden

